

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויגש

(חלק בה שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת ויגש, איז טבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויגש ב

258

„ועשיתים לעץ אחד והיו אחד בידי“⁶), אשר משמעות הדברים בנמשל היא שיהיו „לגוי אחד . . ומלך אחד יהיה לכולם“:

מאחר שה„מלך אחד“ יהיה משבט יהודה, ויהיה זה „לעולם“ דוקא [כהמשך דברי הכתוב]⁷ „ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם . . ודוד עבדי נשיא להם לעולם“] – הרי אין זו לכאורה אחדות מושלמת, כיון שמלכות יוסף (אפרים), שהיתה עד אז מלכות בפני עצמה, תתבטל, וכן ימשך „לעולם“, ואם כן יהיה קיים אז עץ אחד של יהודה בלבד!⁸

לכאורה היה אפשר לומר שגם לעתיד לבוא יהיו שתי דרגות ובחינות במלוכה, על-דרך דברי הגמרא⁹ לענין דוד ומשיח – „כגון קיסר ופלגי קיסר“; ועל-דרך-זה יהיה הדבר בנוגע למלכות יהודה ומלכות יוסף¹⁰.

אבל נוסף לזה שגם במצב כזה – אין זו אחדות בשלימותה (כיון שיהודה לעולם יהיה גבוה יותר ומובדל מיוסף),

א. כידוע, כל אחת מן ההפטרות היא „מענינה של הפרשה“¹. שייכותה של הפטרת פרשת ויגש לגוף הפרשה היא בפשטות:

תוכן (התחלתה של) פרשת ויגש הוא – כשמה – ה„הגשה“ של יהודה ליוסף. ואין זו רק „הגשה“ בתור יחידים בפני עצמם (יהודה ויוסף), אלא – כמבואר בזהר² – על הגשת יהודה ליוסף נאמר³ „כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף בגין דתרווייהו מלכים“ (ותוכן ההגשה הוא – „תקרובתא (קירוב) דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד . . ואתאחדו דא בדא“⁴);

והרי זהו גם תוכנה של ההפטרה⁵ – המתארת כיצד לעתיד לבוא יתקיים האיחוד בין מלכות יהודה ומלכות יוסף: „קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה גו' עץ אחד וכתוב עליו ליוסף גו' וקרב אותם גו' והיו לאחדים בידך . . כה אמר אדני גו' ועשיתי אותם לגוי אחד גו' ומלך אחד יהיה לכולם גו' ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד“.

אמנם, דרושה תוספת ביאור בדבר – היאך נאמר כאן שייעשו „לאחדים“

(6) שם, יט. וראה רד"ק שם.

(7) שם, כד-כה.

(8) ובזמן משיח בן יוסף יהי' רק עץ אחד דיוסף – כבמפרשים ע"פ ובמדרז"ל – וראה לקמן הערה 13.

(9) סנהדרין צח, סע"ב.

(10) להעיר אשר דוד ומשיח (דלעיל בפנים) – שניהם מיהודא, אבל בראב"ד ספ"א דהל' מלכים מפרש, דבאופן כזה ה' אפשר להיות ע"פ תורה מלך מ(שאר) ישראל לעולם (אבל – דן בהלכה שבדבר ובזמנה, ולא בנוגע לפועל בימיהו"מ). וראה צפע"ג עה"ת ויחי מט, ט.

(1) טושו"ע או"ח ר"ס רפד. שו"ע אדה"ז שם וסרפ"ג. טאו"ח סתכ"ח. רמ"א שם ט"ח.
(2) פרשתנו רו, א (וראה גם שם סע"א). וראה גם ב"ר פצ"ג, ב.
(3) תהלים מת, ה.
(4) זהר שם (ע"א).
(5) יחזקאל לו, טו ואילך.

ובהערות אאמו"ר לזהר¹⁶ מבאר (כדרכו – באותיות הקבלה) את השייכות בין מימרות אלו לבעלי המאמר – שמצד בחינת ר' יצחק, גבורה¹⁷, הנה „עלמא תתאה“ הוא „כגוונא (בלבד) דעלמא עילאה“ (היינו שיש דמיון ביניהם, אבל עודם שני עולמות נפרדים), ואילו בחינת ר' יהודה – חסד¹⁷ – מחדשת ופועלת שהשייכות בין „עלמא תתאה“ ל„עלמא עילאה“ תהיה (לא רק בכך שהיו „כגוונא“ ומתאימים זה לזה, אלא) באופן של „למהוי כלא בשלימו חד“, אחדות ביניהם בשלימות.

אמנם, בדברי אאמו"ר שם לא נתבארה שייכותו של ענין זה לתוכן הפרשה – וזאת (כפי שכבר נתבאר בכמה מקומות) בסמכו על כך שענינים פשוטים כגון דא יעמדו עליהם המעיינים מעצמם¹⁸.

ועל-דרך-זה בעניננו: שייכותו של הסיפור האמור לתוכן הפרשה מובנת מפשטות המשך הענין בזהר שם: לאחר סיפור זה¹⁹ מבואר בזהר (כנ"ל) אשר תוכן הגשת יהודה ליוסף הוא – הקירוב של „עלמא בעלמא“²⁰. . . למהוי כלא חד“ (על-דרך דבריו של ר' יהודה

הרי אי אפשר לומר כן בנוגע למלכות יוסף – מלכות עשרת השבטים, כי מפורש בכמה מקומות שלעתיד לבוא תהיה המלכות של מלך המשיח בלבד, וכמובן מלשון ההפטרה גופא: „ומלך אפד יהיה לכולם. . . ורועה אפד יהיה לכולם“.

[והא דאיתא במדרשי רז"ל¹¹ שעתידי לעמוד משיח בן יוסף¹², אין זה באותו הזמן יחד עם משיח בן דוד¹³, אלא בזמן קודם לו – לפני שבאה בפועל המלכות דמשיח בן דוד].

ב. ויובן בהקדים מה שלפני ההסבר שבזהר (כנ"ל) אשר תוכן הגשת יהודה ליוסף הוא „תקרובתא דעלמא בעלמא. . . למהוי כלא חד“, מופיע בזהר שם¹⁴ סיפור, וזה לשונו:

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, אמר ר' יצחק לרבי יהודה הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה וכלא דא לקבל דא ואיהו יקריה לעילא ותתא, אמר רבי יהודה הכי הוה ודאי וברא אדם על כלא הה"ד¹⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. . . דאיהו קיומא דעלמא למהוי כלא בשלימו חד.

11) סוכה נב, א.ב. זח"א בהשמטות רסג, א. ח"ג רנב, א. ובכ"מ – ראה תר"ש ויחי מט אות של. שערי זהר לטוכה שם, א ובהנסמן שם.

12) וכבר העירו ושקו"ט באחרונים שברמב"ם לא הוזכר כלל ע"ד משיח בן יוסף.

13) להעיר מאברבנאל ליחזקאל שם דמפרש הפסוקים (המובאים בההפטורה) דמתחלה ימלוך משיח בן יוסף על כל ישראל ואח"כ ימלוך משיח בן דוד.

14) רה, ב. וראה ביאורו"ז (לאדהאמ"צ) שם (כה, ד ואילך) ולהצ"צ שם (ע' קמה ואילך).

15) ישע"י מה, יב.

16) לקוטי לוי"צ לזהר ח"א (ס"ע קצא ואילך).

17) ראה בהנסמן בלקוטי לוי"צ שם.

18) או שסמך על הגדפס בביאורו"ז לאדהאמ"צ שם (ראה שם כז, ב). וראה גם ביאורו"ז להצ"צ שם (ס"ע קמו ואילך).

19) ראה ביאורו"ז (שבהערה הקודמת) בביאור המשך דברי ר' יצחק ור' יהודה שבזהר שם (עד „ויגש אליו – תקרובתא דעלמא כו" –) – שהכל המשך אחד, ע"ש.

20) ראה גם תר"א ריש פרכתנו (מד, א).

הנפעלת בין יוסף ויהודה, אשר „אתאחידו דא בדא“, היינו שמתאחדים בתכלית היחוד, „בשלימו“.

ד. והביאור בזה:

יחוד בין שני „עולמות“ יכול להיות בכללות באמצעות שני אופנים:

א) על־ידי אור עליון המאיר עליהם והנו למעלה משני העולמות, הענינים השונים.

ב) על־ידי ממוצע בין שני הענינים.

והחילוק בין שני האופנים:

כאשר שני ענינים מתבטלים מצד אור שלמעלה משניהם ומתאחדים ביניהם, על־דרך שני שרים המתבטלים בפני המלך, ההתאחדות אינה מצד מציאותם הפרטית – אלא על־דרך מאמר רז"ל²³ על הפסוק²⁴ המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, „מיכאל שר של מים“²⁵ גבריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה²⁶, דבר הנובע מצד היותו של הקב"ה עושה שלום במרומיו, דהיינו מצד הארה רבה מן הקב"ה, אשר מחמת כן שר של מים ושר של אש אינם מרגישים את מציאותם, וממילא – אף לא את היותם מנגדים והפכיים זה מזה²⁷.

שעלמא תתאה ועלמא עילאה²¹ נעשים „כלא בשלימו חד“.

ג. עפ"ז יש לומר, שסיבת הקדמת הסיפור הנ"ל בזהר שם אינה רק לשם הבאת ענין פלוני נוסף בענין „הקירוב“ שבין שני עולמות (נפרדים), אלא היא לפי שתוכן האחדות שבין עלמא תתאה ועלמא עילאה המתבאר בסיפור הנ"ל – נוגע להבנתה של הגשת יהודה ליוסף (תקרובתא דעלמא בעלמא²⁰).

ובכך יובן גם הטעם להקדמת הזהר (בסיפור הנ"ל) ש„ר' יצחק ור' יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא“,

– דלכאורה צריך ביאור: מזה שאמרו אז מאמרי תורה מובן ממילא שעסקו באותה שעה בלימוד תורה; ומה פשר ההודעה, בתור הקדמה למאמרי התורה הנ"ל, שהיו אז במצב של „לעאן באורייתא“²²?

אלא, לפי שבאחדות זו של „עלמא תתאה“ עם „עלמא עילאה“ באופן של „למהוי כלא בשלימו חד“ ישנו חידוש מיוחד שאינו קיים באופנים אחרים של שלום ואחדות, אשר על־מנת לחדש ולפעול אופן זה בשלום ואחדות – נדרשת ההקדמה „לעאן באורייתא“, פירושו: (א) הדבר קשור לתורה, (ב) וזאת באופן של „לעאן“, יגיעה בתורה (כדלקמן סעיף ה);

ומתוך אופן אחדות זה עולה גם הסבר בדבר האחדות המיוחדת

(21) ראה זהר שם (רו, ריש ע"ב) בהמשך הדיבור, כפי כי הנה המלכים נועדו – „תרון עלמין מתקשרן כחדא .. תרון עלמין קדישין עלמא עלאה ועלמא תתאה“.

(22) הדיק „יתבי ליליא חד“ – נת' בלקוטי לוי"צ שם.

(23) במדב"ר פי"ב, ת. וש"נ. אגה"ק סי"ב.

(24) איוב כה, ב.

(25) כ"ה בגאגה"ק שם. בכמדב"ר שם: מיכאל והוא שלג. ועד"ו הוא בשהש"ר פ"ג, יא: מיכאל שר של שלג. ובתנחומא פרשתנו ו: מיכאל מן הננים.

(26) בכמדב"ר: לא זה מזיק את זה ולא זה מזיק את זה (ועד"ו בתנחומא פרשתנו שם). והלשון „מכבין“ הוא בכמדב"ר שם לגבי השלום במלאך עצמו. אבל בשהש"ר שם „ולא זה מכבה זה ולא זה מזיק זה“ (וראה בהמשך שם בנוגע לכמה עניני שלום: ולא זה מכבה זה).

(27) ראה אגה"ק שם. לקו"ת אמור לה, א. ובכ"מ.

השכל הוא על-ידי ממוצע, שהוא בחינת מדות שבשכל, אשר בשלב זה מתחברים ומתאחדים השכל והמדות. אך חיבור זה אינו במציאות השכל עצמו, וגם לא במציאות המדות עצמן, אלא בדרגא שבה נחלש ומתמעט ענין השכל, ודרגא שבה מציאות המדות עומדת בחלישות ובביטול³¹].

זאת אומרת, שבחיבור בין שני ענינים (ובפרט בין עליון ותחתון) לא יתכן חיבור אמיתי, שהרי בהכרח יהיה זה באחד משני פנים: אם הדבר נובע מצד אור עליון הפועל את ביטולם של שני הענינים, אזי השלום והאחדות אינם אלא בכלל הדבר, ובצד השווה שבין שני הדברים, ואילו מצד ענינם הפרטי הם נותרים מחולקים זה מזה³²; ומאידך, כאשר החיבור הוא על-ידי ממוצע המחבר את ענינו הפרטי של כל אחד אל זולתו, הרי אין זו המדריגה הפרטית כמו שהיא, אלא העליון יוצא

אולם באופן זה האחדות אינה אחדות בשלימות, שכן האש והמים שבהם אינם מתאחדים ביניהם. האש והמים מצד ענינם הם נותרים במציאותם, והתאחדותם נובעת רק מצד ההרגש של כל אחד ואחד. „כשמרגישים” את המלך – הקב”ה – אין הם מרגישים את עצמם (כתור ענין בפני עצמו)²⁸.

אך האופן השני הוא – כאשר האחדות באה על-ידי ממוצע בין שני הענינים, אשר אחדות זו היא מצד זה שלממוצע יש שייכות אל – והוא מעין – שני הענינים, ומתוך כך הוא (ממוצע ה)מחבר את הענין האחד (הנעלה יותר) אל השני (התחתון יותר). באופן זה אפוא – האחדות היא מצד ענינו הפרטי של כל אחד מהענינים.

אמנם, גם אחדות זו אינה באופן שבו מתחברים שני פרטי המציאות כמו שהם, שכן החיבור אינו נובע מכל אחד מהענינים כפי שהוא בפני עצמו, אלא רק כפי שהם מתקרבים זה לזה (היינו שתנועתו של העליון היא באופן של ירידה ושל התחתון – באופן של עליה)²⁹.

[ועל-דרך דוגמא בשכל ומדות³⁰, שאע”פ שהמדות נולדות מן השכל, מכל מקום, מאחר ששכל ומדות הם שני „עולמות” שונים, ואף עולמות הפכיים – שכן שכל ענינו קרירות והתיישבות, ואילו מדות ענינן חמימות והתפעלות – הרי האופן שבו נולדות המדות מן

31) להעיר משה”מ תש”ד ע’ 18 ואילך.

32) וכפשוטו הלשון בבמדב”ר שם: לא זה מזיק את זה . . ולא זה מכבה את זה. וע”ד השלום במכת ברד בין אש ומים שהובא (בבמדב”ר שם. וכן בשהש”ר שם) בהמשך להנ”ל (וראה גם שמו”ר פי”ב, ד) „צלוחיות של ברד מלאות אש ולא זו מכבה זו ולא זו מכבה זו . . כיון שראו מלחמתו של מה”מ הקב”ה . . עשו שלום ביניהם ועשו מלחמת הקב”ה במצרים” (הל’ בשהש”ר שם). אבל כ”א פעל כפי תכונתו, הברד (מים) פעולתו, והאש פעולתו. וראה שמו”ר שם: מהו מתלקחת מת לקחת לאחר שמכהו הברד לוקחו האש ושורפו (וראה הפי’ והלשונות בבמדב”ר ושהש”ר שם). ולהעיר מדעת ר”ג (בבמדב”ר וכן בשהש”ר שם: אש וברד פתוכים זה בזה . . כהדא שאשיתא כו’. וראה יפ”ת לשמו”ר שם (ובשאר מפרשי המדרש במקומות הנ”ל), בהג”ו ובפי’ הלשונות והדיעות במדרשים הנ”ל. פרשי’ וארא ט, כד ובשפ”ח שם. ואכ”מ. וראה הערה הבאה.

28) ראה סה”מ פר”ת ע’ רכו. ושם „רק שאינן כמציאותן ומהותן כו”.

29) ראה סה”מ תש”ג ע’ 130.

30) ראה רמב”ם הל’ יסוה”ת פ”ד ה”ה. בד קודש פ”ב ואילך, ורפ”ד.

מגדר „עליון“, וכן „התחתון“ שיש כאן אינו מציאותו של התחתון³³.

בשלימו חזד? – הרי זה על-ידי הקדמת „לעאן באורייתא“³⁶:

התורה, מאחר שענינה הוא אמת³⁷, הרי היא מבריחה מן הקצה אל הקצה, למן הקצה העליון ביותר ועד הקצה התחתון ביותר. ואראז מתגלית האמת של כל מדריגה פרטית, והמציאות האמיתית של כל עולם הלא היא אלקות, שהרי אין עוד מלבדו³⁸, וזהו ענינו של כל עולם (ויתירה מזו – של כל נברא ונוצר ונעשה פרטי) – שתהיה לו הכרה באלקות³⁹ בתור ענינו וציורו הפרטי של כל עולם, ושיגלה את זאת גופא אשר אין עוד מלבדו.

אלא שיש צורך שאמת זו של אורייתא תיקלט ותורגש בעולם, בעלמא עילאה ובעלמא תתאה, ודבר זה נעשה על-ידי⁴⁰, „אדם עליה בראתי“⁴¹, על-ידי איש ישראל.

וזהו שמקדים בזהר שם שתנאים

ועל כן הדבר המביא לכך שתהיה זו אחדות אמיתית, כך שהמדריגה הפרטית כמו שהיא מתאחדת עם המדריגה השניה כמו שהיא – העליון כפי שהוא „עליון“ עם התחתון כפי שהוא „תחתון“ – הוא גילוי ענין האמת³⁴, כי מדת האמת מבריחה מן הקצה אל הקצה³⁵.

ה. ואת זאת באים להסביר דברי הזהר כאן:

ישנם „עלמא תתאה“ ו„עלמא עילאה“ כפי שהם מצד הבריאה, „דכד ברא קב“ה עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה“, ואזי אין זה אלא „כגוונא“, „וכלא דא לקבל דא“, ועד אשר עלמא תתאה הוא בבחינת כליד²⁰ לקבל מעלמא עילאה. אך כיצד נעשה החיבור באופן של „למהוי כלא

36 ע"ד פדה בשלום מקרב – הוא ע"י תורה דוקא (ולא תפלה) – ראה דרושים ד"ה פדה בשלום (תרנ"ט ע' קסב ואילך). תש"ד (סי"ט ואילך). ועוד.

37 ראה בארוכה עד"ז (וע"ד הממוצע דתורה) – סה"מ תרנ"ט ס"ע עט ואילך. המשך תער"ב ח"ב פרק שסא"ב (וראה שם פרק שסד). וראה גם המשך תרס"ו ע' שפו ואילך (וראה גם שם ע' קד ואילך). ובכ"מ.

38 ואתחנן ד, לה.

39 ראה לקו"ש ח"ו ע' 19 ובהערה 55 שם.

40 כי זה שתורה הוא ממוצע המחבר, ב' מהותים יחד וממילא ההתחברות הוא בעצם מהותם ממש" (ל' המשך תרס"ו שם ריש ע' שפז) הוא כפי שתורה הוא ממוצע בין אוא"ס לנש"י. אבל הממוצע דתורה בין אוא"ס לעולמות הרי"ז באופן דממוצע המפסיק (סה"מ ש"ת ע' 71. ועוד). ורק ע"י עבודת ישראל, ולעאן באורייתא" הרי הם פועלים החיבור בעולמות ע"ד שהוא בנש"י.

41 ראה ביאורו"ה שם (כה, ד ואילך).

33 להעיר מב' האופנים בהתכללות הכחות (ד"ה לסרבה המשרה ש"ת (סה"מ קונטרסים ח"ב תלד, א ואילך). ובכ"מ. וראה בד קודש שם): א) כמו שהם בעצם הנפש שהם באחדות גמורה שההתכללות הוא לא מצד עצמם ולא בהם כ"א מצד מקורם (וגם כחות הפכים דמוחין ומדות עד"מ יכול להיות שניהם בהתגלות „כמו שבעת שמחה שמתגלים כחות עצמי" יכול להיות בתוקף התפעלות המדות ובתוקף התגלות המוחין"). אבל אין כלולים זה עם זה. ב) אופן התכללות שהן כלולות וע"ז, והתכללות זו שייכת רק בהתפשטות הכחות שהם בבחי' חלישות. ע"ש.

34 במאמרי אדה"ז – פרשיות ח"ב (ע' תרמח) ועד"ז בכ"מ (וראה גם אגה"ק שם) מבואר דגם ענין תהיל דעושה שלום במרומיו הוא מצד קו האמצעי. אבל לכא' זהו מצד הענין שבקו האמצעי שמקבל הארה ממקום שהוא למעלה מחו"ג. ע"ש. ולא מצד ענין האמת שמבריה מן הקצה אל הקצה.

35 להעיר מבד קודש שם.

תתגלה מעלת המעשה, ויהיה „מעשה גדול“.

ולכאורה נדרשת הסברה:

הטעם לכך ש„תלמוד גדול“ מבואר בגמרא – לפי ש„תלמוד מביא לידי מעשה“, וממילא „נמצאו שניהם בידו“⁴⁵: ביד האדם ישנן שתי המעלות, הן מעלת התלמוד והן מעלת המעשה⁴⁶; ומזה מובן כלפי לעתיד לבוא, שמה שנאמר כי אז „מעשה גדול“ פירושו שהמעשה יהיה גדול יותר (לא רק מן התלמוד בפני עצמו, אלא) גם מן התלמוד כפי שהוא כולל בתוכו אף את מעלת המעשה – „שניהם בידו“. וצריך עיון איך אפשר לומר שה„מעשה“ יהיה נעלה יותר מכך ש„שניהם בידו“?

ועל כרחק צריך לומר, שמה שלעתיד לבוא „מעשה גדול“ הרי זה משום שאז יכיל המעשה בתוכו את שתי המעלות (דמעשה ותלמוד).

ויתרה מזה: כשם שבזמן הזה „תלמוד מביא לידי מעשה“, הנה לעתיד לבוא יהיה המצב הפוך – שמתוך ה„מעשה“ יגיע אדם לידי (מעלת ה)תלמוד^{46*}.

ז. ויש לומר הביאור בזה:

ובהקדים התמיהה, כיצד זה ידעו הבריות את המעשה אשר יעשון בטרם יהיה בידם תלמוד – לפני שילמדו זאת?!

ויש לומר: לעתיד לבוא יקויים

אלו „הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא“, שכן מכח היגיעה בתורה, „ולעאן“, היינו שהאדם מתבטל אל התורה – הוא נעשה כלי שעל-ידו נמשכת ומתגלה בחינת אמת שבתורה⁴², וממילא פועל הדבר „למהוי כולא בשלימו חד“, אחדות עלמא תתאה עם עלמא עילאה כמו שהם⁴¹, כיון שמורגשת בגלוי המציאות האמיתית של כל עולם פרטי, כנ”ל.

ו. על-פי כל הנ”ל יובן גם ענין הגשת יהודה ליוסף, שתוכנה הוא (כנ”ל) – „תקרובתא דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כולא חד“, ובהקדים:

ידוע⁴³ ביאור החילוק בין יוסף ויהודה בעבודת השם, שענינו של יוסף הוא תלמוד וענינו של יהודה – מעשה. ומהאי טעמא, בזמן הזה יוסף עומד למעלה מיהודה (ועל כן – „ויגש אליו יהודה“, הגשת יהודה אל יוסף), בהתאם למסקנת⁴⁴ הגמרא ש„תלמוד גדול“; משא”כ לעתיד לבוא יעמוד יהודה למעלה מיוסף – „ועבדי דוד מלך עליהם“ – לפי שלעתיד לבוא

42 וכידוע בפירושו הזוהר (ח”א קל, ב) „יעשה למחכה לו (ישע’ סד, ג) . . אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין לה כו” – ראה בארוכה המשך תרס”ו ד”ה ואברהם זקן וד”ה ויתן לך. וראה גם שם ע’ תכב ואילך, דמה שנקבע הלכה כב”ה שנוחין ועלובין היו (עירובין יג, ב) – כי הלכה היא בחי „אמת לאמיתו“ שבתורה (ע”ש. ובלקו”ש חכ”א ע’ 115. וש”נ).

43 אוה”ת ריש פרשתנו. שם (כרך ה) התקפה. א. ענין הגשת יהודה ליוסף תרכ”ט. ד”ה ועבדי דוד (הא’ והב’) תרצ”ט (תש”ח). ועוד. וראה תו”א ותו”ח ריש פרשתנו ע”ד – בענין שמים וארץ. 44 קידושין מ, ב.

45 פרש”י קידושין שם ד”ה שהתלמוד.

46 ראה אוה”ת וד”ה ועבדי שבהערה 43. המשך תרס”ו ע’ תקכח ואילך.

46* עיין גם אוה”ת סידור ע’ רכו.

יתברך – הכפיה והביטול לרצון העליון. ולפיכך, „מעשה גדול” – כי תנועת הביטול והכפיה (שישנה במעשה המצות) שרשה בעצם הנפש, שלמעלה מהשכל (תלמוד).

והחילוק אפוא בין זמן הזה ולעתיד לבוא הוא:

הביטול⁵⁵ כפי שהוא מורגש בזמן הזה הוא מדריגת יראה תתאה, ביטול חיצוני, וביטול זה שייך לכח הכי תחתון, ענין היראה והקבלת-עול. ולכן בזמן הזה „תלמוד גדול”, „שהתלמוד מביא לידי מעשה”, שכן מדריגת הכפיה והמעשה באה מצד התורה (חכמה), בהתאם לסדר השתלשלות כחות הנפש – שכל, מדות ומחשבה-דיבור ומעשה.

אך לעתיד לבוא הביטול שבמעשה יהיה – באופן גלוי – הביטול שמצד עצם הנפש (ולפיכך „מעשה גדול”). ומאחר שעצם הנפש הרי היא השרש לכל כחות הנפש, על כן, כאשר מתגלה עצם הנפש (על-ידי מעשה), גורר הדבר בדרך ממילא גם את הגילוי של כל כחות הנפש, כפי שהם מחוברים אל שרשם, עצם הנפש⁵⁶.

ונמצא, שב„מעשה גדול” דלעתיד לבוא ישנה – בהוספה למעלת המעשה

היעוד „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ”⁴⁷, וממילא גם „אעביר” את האפשרות לכך ש„יצרו אנסו”⁴⁸, „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גוי כי פי ה' דיבר”⁴⁹, ועד שהתאנה תזעק לבל יעשו בה מלאכה ללקטה בשבת⁵⁰ – כך שלא יהיה צורך להיתלות בלימוד הלכות שבת על-מנת למנוע זאת, אלא יהיה זה על-דרך מה שתינוק קטן אינו מכניס ידו אל תוך האש⁵¹, ובהמה⁵¹ אינה קופצת אל תוך האש⁵².

ח. מבואר בתורת החסידות⁵³, שטעמו של מאן-דאמר „מעשה גדול” הוא (לא כל-כך מצד ענין מעשה המצות כשלעצמו, אלא) מפני ש„מעשה” הוא מלשון „מעשין על הצדקה”⁵⁴, ענין הכפיה. מעשה המצות הוא (לאמיתו) מצד קבלת עול מלכותו

47 זכרי' יג, ב.

48 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

49 ישעי' מ, ה.

50 מדרש תהלים (שוי"ט) עג בסוף. יל"ש ירמי' רמז שטו בסופו. ולהעיר מתענית יא, א. חגיגה טז, א. – ולהעיר מאוה"ת ואתחנן ע' רעז.

51 ועפ"ז מובן דיוק הדוגמאות שבאגה"ק סכ"ו (קמג, סע"א. ע' 290). – ובמדרש תהלים ויל"ש שם ממש"ך: בעולם הזה אדם הולך לשמש עם אשתו והיא נדה אין מי מעכב בידו אבל לעתיד לבוא אם רצה לעשות האבן זועקת ואומרת ממקום מושבה נדה היא.

52 שלכן פטור השומר באם נשתתית ועשתה כן (עיי' טור וסמ"ע חו"מ ר"ס שפג ושו"ע שם סר"ס תיח לגבי מזיק בהמה. וראה גם ב"ק (נד, ב), רמב"ם הל' נזקי ממון (פ"ב ט"ז) – מהשיעור דמוצ'ש"ק פ' ויגש (א' ויחי) תשמ"ה). שו"ע חו"מ (סי' תי"ט) – לגבי בור).

53 ראה אמרי בינה שער הק"ש פצ"ב. ד"ה ושנתם במאמרי אדה"ז – תקס"ז (ע' דש ואילך) ואוה"ת ואתחנן (ס"ע רלט ואילך). תרס"ו שם. ד"ה ועבדי דוד שבהערה 43. ועוד.

54 ראה ב"י לטו"ד סרמ"ח.

55 ראה תו"א פרשתנו מד, א. תו"ח פרשתנו פ"א. אוה"ת לשה"ש עה"פ קורות בתניו. – ולהעיר שבתות"ח ואוה"ת מפרט שתי דרגות בביהמ"ק – דלעת"ל ודשלמה שהוא (רק) כדוגמא דלעת"ל. ואכ"מ.

56 ראה עד"ז קונטרס ענינה של תורת החסידות (ס"ה ואילך) לגבי (יחידה שננפש ו)יחידה שבתורה, דלהיותה „עצמי” נמצאת בכל דבר. ע"ש.

— גם מעלת התלמוד, ויתרה מזה — תלמוד כפי שהוא קשור לעצם הנפש.

האחדות האמיתית, „ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי“:

כאשר נאמר כי „תלמוד מביא לידי מעשה“, הנה אע"פ שעי"ז „נמצאו שניהם בידו“, הרי הם נותרים שני ענינים-מעלות נפרדים, אלא שמאחר ש„תלמוד מביא לידי מעשה“ — „תלמוד גדול“, באופן שהתלמוד עומד למעלה מן המעשה;

אך בשעה שמתגלה (על-ידי המעשה) הביטול שמצד עצם הנפש, והדבר גם מגלה את הענין בכל כחות הנפש בפני עצמם — אזי נעשית אחדות „בשלימו חד“ בין כל הכחות⁵⁹.

ומתוך כך אלו הם גם פני הדברים ביחס למלכות דוד לעתיד לבוא, שלא יהיה זה באופן⁶⁰ שמלכות יהודה גוברת על (ועומדת למעלה מ)מלכות יוסף, אלא — זוהי גם⁶¹ מלכות ישראל.

והדבר נעוץ בכך שיתקיים „ועבדי דוד מלך עליהם“ . . ודוד עבדי נשיא

ט. עפ"ז יתבארו גם שני הקצוות בנוגע למלכות יהודה לעתיד לבוא — שמחד „ועבדי דוד (דוקא) מלך עליהם), אך מאידך יהיה זה (לא באופן ש„יוסף“ מתבטל, כי אם) באופן שישנה אהדות בין יוסף ויהודה, „ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי“:

הטעם לכך שיתקיים „ועבדי דוד (דוקא) מלך עליהם“ הוא — כיון שבחינת „מעשה“ דוקא (שבה ישנו ענין הביטול והכפיה) מגעת אל עצם הנפש שלמעלה מכל הכחות,

ומאידך, עי"ז גופא יורגש בכל כח (בפני עצמו) אמיתת ענינו כפי שהוא מצד העצם, והביטול שבכח זה שמצד עצם הנפש — והיינו שירגש שענינו של השכל, הלימוד, אינו ענין בפני עצמו (שכל בתור שכל)⁵⁷, אלא כפי שהוא חלק ופרט מן העצם⁵⁸,

ולפיכך, באותו הזמן דוקא תבוא

59) ומה שמעשה גדול הוא לפי שמעשה (הביטול שמצד עצם הנפש) הוא הסיבה לגילוי מעלה זו בתלמוד.

60) בתחומא פרשתנו שם מפרש בנוגע ל„ואת יהודה שלח לפניו“ (פרשתנו מו, כח) שהוא ע"ד עושה שלום במרומי — מיכאל וגבריאל. — ואולי י"ל שזהו הפי' ע"פ פשוטם של דברים „יהודה ויוסף, זה ארי וזה שור אתמול מתנגחין זה עם זה ועכשיו הוא משלחו אצלו“ (ל' התנחומא שם). אבל ע"פ פנימיות התורה בזהר כו' (וההסברה בחסידות בפני' ויגש אליו יהודה) הרי זה באופן „לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד“.

61) ראה המשך תרס"ו ס"ע תקלד בהמשך להביאור דלעת"ל יהי יהודה למעלה מיוסף וכמ"ש ודוד עבדי נשיא להם, שיתגלה שרש ומקור האמיתי דבחי' מלכות, מסיים „אלא שהגילוי יהי' לעתיד ג"כ ע"י יוסף בחי' נשמות דמ"ה אבל זהו שיתגלה ע"י בחי' אמיתית ההמשכה שממשיכים נשמות דב"ן בעבודתם“.

57) ראה לקו"ש ח"ח ע' 5 — אופן הג' בגילוי נקודת היהדות, שנעשה כל מציאותו עד שהשכל מצ"ע מחייב ומבין בהתאם עם נקודת היהדות.

58) ראה תר"ח שם פ"ב לגבי יתרון מעלת ביהמ"ק (בחי' יהודה) לגבי משכן (בחי' יוסף). שלכן נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם: וזהו טעם ענין עלי' בחי' הדומם לעץ* דלע"ל בבה"מ המעויבה שע"ג הקורות וגם הדפנות שהן כמו אהו"ר שנולדים מן השכל גם הם יהי' מאבנים ועפר שהוא בחי' הביטול אמיתי בח"ע דוקא שגם התפעלות אה"ר בתענוגים שנק' יש מורגש גם הם יהיו בבחי' הביטול דח"ע ויר"ע.

(* כ"ה בתר"ח שם. וי"ל שהוא ע"ד ויגש אליו יהודה. וצ"ע. ואולי צ"ל „על הענין“ — ובכמה כתי' ההמאמר הלשון: הדומם לע"ל.)

להם לעולם": מלכותו לא תהיה באופן של התנשאות ורוממות, אלא באופן של ביטול, "כדוד אביו", שהיה בתכלית הביטול והשפלות⁶².

62) "שויתי ודוממתי" – מגזירת "דומם" (תהלים קלא, ב. ובראב"ע שם). וראה גם רמב"ם סוף הל' לולב. – וצע"ק ממשנ"ת בחילוקי הביטול דמשה (מה), אברהם (עפר ואפר), דוד (תולעת) – ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' פא. וראה מצה זו – תר"מ פל"ג*.

* ובמ"א איתא בהמשך לזה שהבעש"ט הי' רגיל לומר בתפלתו אוף (קוף) – ראה מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר ("התמיים" ח"ב ע' 150. אגרות קודש ח"ב ע' שטג). בית רבי ח"א פט"ז – ושזוהי דרגת הביטול דלמטה מ"תולעת", בהיותו בע"ח דומה לאדם.

וכמרומו גם בספר הרמב"ם⁶³ – "ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו", כלומר, לא רק עסקו במצות הוא בביטול "כדוד אביו", אלא אף לימוד התורה שלו הוא מתוך יגיעה וביטול⁶⁴, והיינו על-דרך חיבור שתי המעלות יחד – תלמוד (יוסף) ומעשה (יהודה).

(משיחת ומאמר ש"פ ויגש תשל"ב.
מאמרי ד"ה ועבדי דוד תשמ"ב)

63) הל' מלכים ספי"א.

64) ראה גם המשך תרס"ו ס"ע תקלה ואילך.

